ТЫДНЁВІК МАГІЛЁЎСКІ

№ 20 (20)
19.09.97.

РЭДАКТАРСКІЯ НАТАТКІ

ПАКУЛЬ МЫ РАЗАМ

Вы трымаеце ў руках 20-ы нумар нашай маладой газеты, з чым мы віншуем сваіх прыхільнікаў і саміх сябе. Грамадская, палітычная і рынкавая сітуацыя ў краіне не надта спрыяюць станаўленню і папулярнасці газеты, якая адкрыта імкнецца быць нацыянальна акрэсленай, дэмакратычнай і незалежнай ад улады. Таму нам і самім крыху дзіўна, што газета выходзіць, і ў гэтым сэнсе кожны яе нумар можна ўспрымаць як нагоду для святкавання.

Але не да свята нам, зразумела. Самы час працаваць, не губляючы настрою і ўпэўненасці. Зусім, на жаль, рэальна, што дыктатура беларуская здолее, калі не будзем аказваць ёй супраціву, перамагчы апошні прыстанак дэмакратыі — свабоду слова і вольны друк. Але такое ўражанне, што замежныя прафесійныя і грамадскія арганізацыі разумеюць гэта лепш, чым мы самі ў сябе дома. Вось і зноў з замежжа, з Сафіі, дзе напачатку верасня адбывалася міжнародная канферэнцыя журналісцкіх арганізацый, прыйшоў яшчэ адзін пратэст супраць арышту Паўла Шарамета і ўтрымання яго за кратамі і наогул супраць дзікунскіх дачыненняў нашай улады са сродкамі масавай інфармацыі. Гэтыя дачыненні падыктарску вызначаныя і не дапускаюць ніякіх "вольнасцяў" у праяўленні з боку журналістаў несанкцыянаванай уладамі інфармаванасці і самастойнага аналізу фактаў грамадскага жыцця.

Казалі ж, напрыклад, таму ж Шарамету, — не лезь туды са сваёй тэлекамерай. Не, палез. Вось і сядзі цяпер. І іншым урок: не хадзіце, дзеці, у Афрыку гуляць. Не грамадская гэта справа —ведаць як ахоўваюцца дзяржаўныя межы і ці ахоўваюцца наогул.

Вам толькі дай волю, вы пачнеце аналізаваць і іншыя "дзяржаўныя сакрэты". Напрыклад, а дзе ж нарэшце абяцаная прэзыдэнтам праверка вынікаў "прыхватызацыі?" Або: куды і каму ідуць арэндныя грошы ад прыватызаванага Ціцянковым Мінску? І адкуль бяруцца грошы на хоць сабе і невялікую зарплату на прадпрыемствах, якія не прадаюць, а складуюць сваю прадукцыю? А ў колькі разоў вырасла колькасць "адказных работнікаў" нашых розных выканкамаў і іншых чыноўных структураў пасля абацянага ўсё тым жа прэзыдэнтам скарачэння іх ажно ўтрая?!..

Аднак ніхто асабліва ў "гэтую Афрыку" і не імкнецца. Інфармаванасць і прафесійная смеласць сродкаў масавай інфармацыі вяртаецца ў сітуацыю, над якой трапна здзекваўся ў застойныя савецкія часы Міхаіл Жванецкі: а праўда, пытаюцца чытачы, што ў нашым горадзе будуецца мост? Праўда, — адказвае газета.

Вось і ўся яе інфармаванасць. А што робіцца, да прыкладу, вось за тым парканам — гэта не вашага розуму справа, а ў калідорах улады, дзе працуюць нібыта слугі народа, — тым больш. Хто мае права гэта ведаць, той ведае. А ваша справа, родненькія гаспадары жыцця, галасаваць як скажуць, не забіваць галаву залішняй інфармацыяй і працаваць, працаваць, працаваць. Здабыткі ўлада размяркуе, вядома, сама.

Цяжка змяніць такую сітуацыю. Улада закрылася зараз ад грамадства як ніколі раней. Ёй, нашай уладзе, ад грамадства нічога не трэба. Што трэба, яна возьме сама. На жаль, і грамадства да ўлады звыкаецца, чаму, у прыватнасці, надта спрыяюць сёння паслухмяныя і жадаючыя толькі матэрыяльнага выжывання сродкі масавай інфармацыі. Шкада маладых калегаў, каму выпала пачынаць прафесійны шлях у гэтых умовах. Яны могуць засвоіць такія скажоныя пасярэдніцкія адносіны прэсы з уладай і з грамадствам, што існуюць зараз, як нармальныя і бесспрэчныя. А гэта не так. Шкада і старых калегаў, якія ўсё разумеюць, але ў іх ... сем'і, дзеці.

Зразумела, я ніколькі не хачу сказаць, быццам ТЫДНЁВІК за свае 20 нумараў "ухапіў Бога за бараду". Як і іншым калегам, нам не хапае інфармаванасці і прафесійнага пранікнення ў самыя вострыя грамадскія праблемы і патрэбы. І па вонкавых прычынах, што пазначаны вышэй, і па сваіх унутраных. Не супраць мы і каб "выжыць"...

Але называць у абмен за гэта чорнае белым не хочам. Рабіць выгляд, што ўсё у краіне нармальна, "прекрасная маркиза", не жадаем. Звяртацца са сваімі публікацыямі да чытачоў, не дэманструючы адкрыта сваёй пазіцыі і палітыка-маральных прыхільнасцяў, лічым непрыстойным.

Такім чынам, і свае наступныя 20 і, калі здолеем, наступныя 200 нумараў, будзем выдаваць як газету нацыянальна акрэсленую і дэмакратычную, што само па сабе ў бягучых беларускіх умовах зьяўляецца апазіцыйнасцю.

Дажыліся, нечага моўіць... Хаця, з другога боку, гэтым і адрозніваецца дыктатура ад нармальнага грамадства — у ім усё апазіцыйнае. Як розум заўсёды апазіцыйны глупству, свабода —рабству, дабро — злаcлівасці. Цешыць, што ўрэшце рэшт перамога заўсёды на баку тых, хто трымаецца ў жыцці якасцяў, што пералічаны першымі. Хаця прыхільнікам другіх часцяком здаецца, як сёння ў нашай Бацькаўшчыне, што пераможцы — гэта яны.

Не верце. Да таго часу, па меншай меры, пакуль трымаеце ў руках кожную пятніцу чарговы нумар ТЫДНЁВІКа.

ГЕНАДЗЬ СУДНІК.

Гуд бай, Амерыка, бо ў нас істэрыка

На мінулым тыдні беларускі Рыгоравіч сказаў амерыканскаму Рыгору (Джорджу па-іхняму): "Гуд бай, дарагі, адназначна і канчаткова!" Услед міністр прэзыдэнцкіх замежных спраў Іван Іванавіч абвесціў, што Фонд Сораса (гаворка ідзе аб ім) мусіць, аднак, змякчыць горкае развітанне з нашай беднай краіна уплатай сваіх трох мільёнаў даляраў у пакрыццё штрафу, накладзенага на Фонд нібыта за невыплату падаткаў. Не важна, што Фонд — некамерцыйная арганізацыя. Не важна, што ён не зарабіў, і не меў такой мэты, у Беларусі ні цэнта, а толькі раздаваў свае грошы.

"Знаем мы этих филантропов, во сне видят, чтобы подорвать нашу стабильность и единство с народом!" З гэткай пераканаўчай упэўненасцю гавораць прэзыдэнт з міністрам, а за іх спінамі маячаць цені КДБ ды КДК, што міжволі паверыш. Тым больш што і за фактамі "падрыўной дзейнасці" спадара Сораса хадзіць далёка не трэба. Мяркуйце самі.

Не, каб параіцца з прэзыдэнтам, каму і колькі даваць грошай, якія сацыяльныя, адукацыйныя і інфармацыйныя праграмы падтрымваць. Дык гэты самы Сорас сам разам з грамадскім наглядальным саветам выбіраў адрасы сваіх грантаў. Усё гэта рабілася пад выглядам спрыяння дэмакратыі і адкрытаму грамадству. Але прэзыдэнцкае атачэнне правесці не ўдалося. Хоць бы якую сотню-другую падкінуў Сорас верным ідэолагам рэжыму Савіцкаму, Азаронку ці Яроменку. Дык не. Усё аддаваў выключна апазыцыянерам. Праўда, сярод іх прафесары, доктары навук, пісьменнікі, публіцысты, выкладчыкі, мастакі, выдаўцы — але ўсё не тыя.

Узяць хаця б сорасаўскую выдавецкую дзейнасць. Колькі надрукавана на ягоныя грошы кніг, навуковых даследванняў, а ўсё па-беларуску, усё насуперак той сучаснай дзяржаўнай дактрыне, па якой ніякай самастойнай і самавартаснай Беларусі ніколі не было, няма і не будзе. Прэзыдэнт ёсць. З яго Беларусь і пачалася, на ім і скончыцца.

...Думаеш іншым разам, назіраючы за ўсім гэтым: няўжо сапраўды так далёка зайшлі амбіцыі нашага "усенароднаабранага"? Не верыцца. Не верыцца, што гэта яму ўдасца. Не верыцца, што грамадства наша так і не стане адкрытым, а зачыніцца яшчэ больш і надоўга.

Не адны, на шчасце, у свеце жывём. Ёсць і дэмакратычныя шчырыя суседзі. Ёсць і ў свайго ж народа вочы, вушы і пачуцці. Ёсць і Джордж Сорас, якога беспардонна выставілі з краіны. Але ён упэўнена заявіў, што ад дапамогі Беларусі не адмовіцца. Бо якраз краіна і яе народ — вечныя. А слова часовы датасуецца да зусім іншых сымбаляў, фасадаў і людзей.

Сымон ГЛАЗШТЭЙН.

Міма БПСМ не праскочыш

Магілёўскі гаркам ЛКСМБ, прабачце, БПСМ, зараз дамагаецца ўключэння сваіх прадстаўнікоў у склад кіраўніцтва дзяржаўных прамысловых прадпрыемстваў. Сярод новых ідэй таксама ўвядзенне на прадпрыемствах штатных адзінак інструктараў па працы з моладзю. Ад іх будзе залежаць прафесійны рост і жыццёвы дабрабыт рабочых. Без БПСМ немагчыма будзе атрымаць месца ў інтэрнаце, кватэру і г.д. — успомніце, хто праходзіў закалку камуністычнага выхавання, сваё камсамольскае юнацтва.

Магілёўскія лукамольцы намерваюцца таксама адхапіць у карыстанне для "паляпшэння арганізацыі вольнага часу моладзі" адзін з гарадскіх кінатэатраў. Зразумела, што ўтрымлівацца ён будзе не на самаакупнасці, а за бюджэтныя сродкі. Канешне, установа будзе пазбаўленая і падаткаў.

Для "патрыётаў рэжыму" нічога не шкада. Галоўнае, каб ведалі, хто ў іх бацька родны і хто ім лепшы сябра.

Сымон ГЛАЗШТЭЙН.

Мы самі сябе адкінулі назад

Да травеньскага рэферэндума 95-га года ў нас многае было не так, як сёння, а па-людску. Успомніце, напрыклад, сітуацыю з роднай мовай. На яе пераходзілі дзяржаўныя ўстановы, школы, рыхтаваліся да пераходу іншыя навучальныя ўстановы. Па-беларуску гучалі абвесткі і аб'явы ў грамадскіх месцах, у транспарце. На ўстановах, крамах, прадпрыемствах зьявіліся шыльды па-беларуску ды яшчэ з выявай Пагоні. У продаж сталі паступаць многія тавары з назвамі па-беларуску. І гэтак далей, і да таго падобнае.

Паступова, у адпаведнасці з Законам аб мовах, пашыралася зона ўжывання беларускай мовы. Пры гэтым, таксама згодна закону, руская мова працягвала заставацца мовай міжнацыянальных зносін і бытавога карыстання па свайму жаданню. Гэта быў цывілізаваны, талерантны закон, разлічаны на гады паступовай работы ў гэтай дэлікатнай сферы.

Але ўладзе спатрэбіўся рэферэндум, каб спыніць адраджэнне самасвядомасці беларусаў і затрымаць народ у дэнацыяналізаваным стане, у якім прабываў ён усе гады савецкай улады. Такім народам зручней кіраваць. Такому народу зручней дурыць галаву. У такім народзе зручней падтрымліваць настальгію па "добрых мінулых часах", калі людзі жылі не столькі матэрыяльным дабрабытам, колькі задавальняліся ідэалагічнымі забабонамі. Улада правільна разлічыла, што найлепшая глеба для захавання такой сітуацыі і працягу яе існавання —гэта руская мова.

Тут ні пры чым гэтая выдатная мова сама па сабе. Гаворка аб іншым. Руская мова для многіх нярускіх народаў абярнулася інструмэнтам іх нацыянальнага і духоўнага разбурэння, эталонам іх палітычнай лаяльнасці "цэнтру", а для Расіі — інструмэнтам імпэрскай палітыкі і русіфікацыі падпаўшых пад яе народаў.

Надышоў гістарычны час выпраўлення як памылак на гэтым шляху, так і злачынстваў. Паглядзіце навокал — па нацыянальных шляхах аднаўляюцца ўсе былыя саюзныя рэспублікі, усе краіны колішняга сацыялістычнага лагеру. Усе, акрамя нас.

Улада спасылаецца на народ, быццам гэта мы з вамі адмаўляемся ад усяго свайго. Гэта, зразумела, зусім не так. Улада падмяніла вынікі рэферэндума. Няхай сабе, сапраўды не разабраўшыся ў чым справа і дзе тут пастка, большасць з нас і прагаласавала за роўнасць моваў, за права выбару яе ў карыстанні і навучанні. Але ж ніяк — не за знішчэнне роднай мовы. Знішчае яе ўлада. На жаль, мы церпім гэта.

Я не заклікаю да "моўнай вайны". Я прапаную пачаць барацьбу за адраджэнне краіны, якая заўсёды пачынаецца з адраджэння мовы, з сябе. Давайце гаварыць па-беларуску. Думаць па-беларуску. Чытаць па-беларуску. Жыць па-беларуску.

Гэтага адняць нельга. З гэтага і пачнём. І людзьмі звацца, і людзьмі быць!

Сяржук ГІРКІН.

З першай спробы — на выдатна!

Аўтары новай кнігі сэрыі "Магілёўская Даўніна", якую вы бачыце на здымку — вядомыя нашы навукоўцы А.Агееў, І.Марзалюк, І.Пушкін — прысвяцілі выданне 730-й гадавіне Магілёва.

Кніга ўяўляе сабой, як пазначана ў прадмове, першую спробу навукова-папулярнага выкладу Магілёўскай гісторыі. Больш за 100 адказаў на пытанні, звязаныя з Магілёвам, закранаюць значныя падзеі гарадскога жыцця ад часоў узнікнення горада да пачатку XX стагоддзя. І, як абяцаюць аўтары, працяг будзе.

Кніга ўжо мела водгук у навуковых колах: станоўчыя рэцэнзіі на яе далі вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай Акадэміі Навук Беларусі, доктар гістарычных навук, прафесар Г.Штыхаў; доктар гістарычных навук, прафесар Я.Рыер, дарэчы, адзіны ў Магілёве доктар навук — даследчык Сярэднявечча. Аўтарытэтныя рэцэнзенты адказна адзначылі, што апошнія навуковыя даследванні аўтараў, адлюстраваныя ў кнізе —вельмі актуальныя і неабходныя.

ТЫДНЁВІК, які ўжо друкаваў шраг пытанняў-адказаў аднаго з аўтараў новай кнігі Ігара Пушкіна ў рубрыцы "Магілёў: даўніна і сучаснасць", упэўнены, што прэзэнтаваная нам усім навінка знойдзе ў магілёўцаў удзячнасць і цікавасць.

Са свайго боку рэдакцыя выказвае спадзеў на далейшае плённае супрацоўніцтва з Музэем гісторыі Магілёва ды іншымі ўстановамі, якія самааддана адшукваюць, клапатліва захоўваюць і шчыра прапагандуюць гістарычную праўду пра наш слаўуты край, не хаваючы ні светлых, ні горкіх яе старонак.

У Славакію — з гістарычным візітам

Якраз сёння ў Славакію накіравалася магілёўская афіцыйная дэлегацыя з мэтай знаёмства тамтэйшай грамадскасці з гісторыяй і самабытнай культурай нашага краю і абласнога цэнтру. Нарэшце, і гэта мы хочам адзначыць асобна, у яе складзе няма звычайных прадстаўнікоў чынавенства, якія паўсюдна "прадстаўляюць" нас з вамі ад імя любой галіны вытворчасці і культуры.

На гэты раз паехалі самі прадстаўнікі гэтых галінаў. Дырэктар музэя гісторыі Магілёва Ігар Пушкін павёз фотавыставу па матэрыялах нашай гісторыі, што сістэматызаваныя і захоўваюцца ў музэі. У дэлегацыі таксама — гарадскі хор і аркестр пад кіраўніцтвам Сяргея Лішчанкі, дзіцячая эстрадная студыя "W" абласнога ліцэя музыкі і харэаграфіі, якой кіруе Васіль Сенькоў.

Загадзя можна прадбачыць, што паездка такой дэлегацыі будзе сапраўды цікавай і карыснай для абодвух бакоў.

Уласн. інфармацыя.

Беларусь будзе за намі!

Пачатак восені, як звычайна, адзначаецца падвышэннем актыўнасці ўсіх палітычных сіл. На мінулым тыдні, 14-га верасня, адбыўся Сойм Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне", які разгледзеў сітуацыю ў краіне і планы дзейнасці Фронту на бліжэйшы перыяд.

У асноўным дакладзе, з якім выступіў намеснік старшыні БНФ Вінцук Вячорка, як і падчас іншых выступленняў палітычная сітуацыя ў краіне была вызначана як надзвычайная. Працягваецца наступ дыктатуры на ўсе дэмакратычныя інстытуты беларускага грамадства, нішчацца апошнія парасткі свабоды, паўстае рэальная небяспека існавання нашай дзяржавы. Падзеі сведчаць: рэжым здольны на любыя, нават самыя авантурныя дзеянні. Ужо і маскоўскія гаспадары не могуць утрымаць сваё беларускае "дзіця". "Сынок", які раней выклікаў замілаванне і пэўныя спадзяванні, усё мацней чапляецца за крамлёўскі пасад і ўсё больш нахабна сябе паводзіць, прыкладам, навідавоку хаўруснічае з чырвона-карычневымі д'ябламі ў самой Расеі.

У той жа час у сваёй краіне яго ны рэжым праводзіць зацятае змаганне з незалежнымі СМІ, нацыянальнай школай і нацыянальнымі ўстановамі, гвалтоўна адбіраючы будынкі ў дзяцей і пісьменнікаў, зачыняючы дабрачынныя фонды. І ўсё гэта робіцца пад цынічныя заявы аб "пашырэнні дэмакратыі ў Беларусі". Не далі спадзяванняў на лепшае перамовы дэпутатаў законнага Вярхоўнага Савета з прадстаўнікамі Лукашэнкі пры пасярэдніцтве АБСЕ, як, дарэчы, і нядаўні "саміт" у Вільні. А беларускае "цуда", апынуўшыся ў цэнтры ўвагі, адчувае сябе героем і паводзіць сябе ўсё больш непрыстойна.

Жадання ўздзейнічаць на нашага ўзурпатара ў Еўропы сёння няма. Пакуль не ўсведамляе Еўропа і таго, што чарговы камуна-фашыстоўскі наступ на яе можа пачацца менавіта з беларускіх земляў, пад сцягам панславянскай ідэалогіі.

У гэтых умовах ход далейшых падзеяў будзе залежаць найперш ад дзеянняў беларускай апазіцыі ўнутры краіны. V-ы Зьезд БНФ ужо заявіў аб неабходнасці разгортвання шырокага нацыянальна-вызваленчага руху. Рэжым, які ідзе курсам татальнай русіфікацыі да знішчэння беларускай дзяржавы, мы вызначаем як акупацыйны. У краіне неабмежавана дзейнічаюць расейскія спецслужбы, расейская імпэрская царква і прафашысцкія расейскія арганізацыі, на чале ключавых ведамстваў усюды стаяць расейскае чынавенства, эканамічны патэнцыял Беларусі выкарыстоўваецца на карысць расейскай "братвы", а расейскія войскі знаходзяцца на нашай тэрыторыі. У склаўшыхся абставінах толькі шырокі вызваленчы рух здольны абараніць інтарэсы беларускага народу. А таму кожны, хто мае сумленне і гонар, павінен падняцца на змаганне з рэжымам. Змаганне за Бацькаўшчыну — святы абавязак, наказ нашых продкаў.

Бліжэйшымі задачамі Фронта зьяўляюцца: умацаванне беларускіх патрыятычных арганізацыяў, наладжванне шырокай агітацыйнай і прапагандысцкай працы сярод беларускага насельніцтва. Пры Сойме створана адмысловая камісія, якая зоймецца гэтым. Зразумела, што акупацыйная ўлада не будзе спрыяць нашай працы, але сапраўдным патрыётам гэта не мусіць замінаць.

"Палітычная восень-97" можа стацца важным крокам на нашым шляху да Волі і Незалежнасці. Ня толькі ў Менску, але і па ўсёй Беларусі павінен нарастаць наш змагарны рух. Антыбеларускія сілы нідзе не павінны адчуваць сябе ўтульна, кожны чыноўнік павінен несці адказнасць за свае дзеянні.

Сойм БНФ падрабязна абмяркаваў гэтыя нашы задачы і пазначыў шраг арганізацыйных мераў, скіраваных на іх ажыццяўленне. На восень намечаныя буйныя палітычныя акцыі. Адна з найбольш дзейсных і ўплывовых маладзёвых арганізацый "Малады Фронт" была прынята калектыўным сябрам Фронту. Маладзёжнаму руху Фронт надае выключную ўвагу.

Неўзабаве ў Беларусі пры падтрымцы БНФ зьявяцца новыя патрыятычныя арганізацыі: Беларускі Жаночы Рух, Беларускі Саюз афіцэраў ды іншыя. Рух вызвалення ад антыбеларускага рэжыму пашыраецца. Беларусь будзе за намі!

А.ФЁДАРАЎ,
старшыня Магілёўскай абласной арганізацыі БНФ "Адраджэньне".

Хай свеціць хлопцам сонейка

Як вядома, у Менску днямі адбыўся ўстаноўчы Сойм Маладога Фронта. Наш карэспандэнт гутарыў на гэту тэму з яго магілёўскім дэлегатам ЯСЕМ АБАДОЎСКІМ.

— У шэрагах Беларускага Народнага Фронту моладзь даўно адыгрывае вялікую ролю. Відаць, прыйшоў час адасобіцца ў маладзёвую арганізацыю са сваімі Статутам, праграмай і структурай?

— Сапраўды, рэальна Малады Фронт існуе з 1993-га года. Але цяпер, пасля стварэння прэзыдэнтам новага камсамолу — БПСМ, надышоў час зарэгістравацца нам юрыдычна. Нельга даваць уладзе нават фармальнай падставы для хлусні, што нібыта ўся моладзь падзяляе яе палітыку знішчэння незалежнасці краіны і спынэння нацыянальнага адраджэння. Таму шматлікія маладзёвыя суполкі патрыятычнага кірунку зараз юрыдычна арганізаваліся ў Малады Фронт.

— Зянон Пазьняк, як вядома, прапанаваў маладым патрыётам не пакідаць шэрагаў Народнага Фронту, а застацца яго маладзёвай структурай пры максымальнай самастойнасці. Ці была падтрыманая гэтая прапанова?

- Увогуле — так. Хоць і былі дыскусіі і спрэчкі. Аднак перамагла думка, якой, дарэчы, прытрымліваюся і я, што ў нашай рэальнай беларускай сітуацыі трэба ўсім патрыятычным нацыянальным сілам дзейнічаць сумесна. Малады Фронт застаўся часткай структуры сталага БНФ. А працаваць будзе метадамі і формамі, уласцівымі моладзі. У нас сваё кіраўніцтва і свой Статут. Зараз у краіне такі час, што ўсе, каму дарагая Бацькаўшчына, павінны быць разам. Толькі так можна процістаяць антынацыянальнай уладзе. У яе шмат сіл, таму нам не да амбіцыяў і саманадзейнасці. Добра, каб гэта зразумелі і ўсе іншыя дэмакратычныя партыі і рухі. Моладзь як заўсёдчы паказвае прыклад старэйшым сябрам.

— Як жа выглядае структура Маладога Фронту?

— Сойм абраў трох сустаршыняў, сярод якіх і лідэр магілёўскіх "Патрыётаў Бацькаўшчыны" Алесь Асіпцоў, двое іншых — з Менску і Гародні. Гэткім чынам зацверджаны тры цэнтры патрыятычнай працы. Калегі з Менску і Гародні распаўсюджваюць уплыў Фронту на захадзе і поўначы краіны, а нам даручаны ўсход і поўдзень. Мяркуецца, што многія акцыі Маладога Фронту будуць праводзіцца не толькі ў сталіцы, але і ў рэгіёнах.

— БТ у сваіх каментарах да Сойму называла моладзь, якая там сабралася, ледзь не фашыстоўскай.

— Гэтая лаянка дэманструе, на мой погляд, баязлівасць дыктатарскай сыстэмы перад ростам нацыянальна-вызвольнага руху, які з далучэннем да яго моладзі вельмі ўзмацняецца. Мы зусім не супраць таго, каб нас баяліся тыя, хто здраджвае Бацькаўшчыне, хто ганьбіць гісторыю краіны, мову народа і не дае Беларусі ўзняцца на адпавядаючы ёй еўрапейскі ўзровень. Гэта — наша краіна, і мы абавязкова даб'емся ў ёй волі, дэмакратыі і ажыццяўлення сапраўдных нацыянальных інтарэсаў.

Дзяніс НОВІКАЎ.

P.S. Дадам для чытачоў, што мы з Ясем пагаварылі і аб тым, як сустрэў Менск удзельнікаў Сойму, як правялі маладыя патрыёты два сталічныя дні і вечары. Ясь паведаміў, што ўсё было добра. Нібы аздабляючы важную для краіны дзею — стварэнне Маладога Фронту — па ўсёй Беларусі гэтымі днямі свяціла сонейка. Няхай свеціць яно беларускім хлопцам і дзяўчатам і надалей — і ў справах, і ў жыцці.

З праграмнай заявы Маладога Фронту

У галіне маладзёвае палітыкі дыктатура распачала насаджэньне марыянэткавых псэўда-грамадзёвых утварэньняў, кшталту "Прамога Дзеяньня" ды "Беларускага Патрыятычнага Саюзу Моладзі", з мэтаю нішчыць адраджэнскія, незалежніцкія, дэмакратычныя памкненьні сярод беларускае моладзі.

У гэтых варунках, на глебе праграмы БНФ "Адраджэньне" ствараецца рух "Малады Фронт", які імкнецца стацца ядром усебеларускаму маладзёваму незалежніцкаму змаганьню.

МЭТЫ

Мэты барацьбы за будучыню нацыі патрабуюць масавага, дзейснага далучэньня моладзі Беларусі да справы адбудовы дзяржаўнасьці, рынкавае гаспадаркі, дэмакратыі. Цяпер гэта вымагае пашырэньня й умацаваньня маладзёвага супраціву палітыцы ды ідэалёгіі лукашызму. Маладзёвы антылукашысцкі супраціў у цяперашніх умовах мусіць стацца авангарднай часткай шырокага руху беларускага грамадзтва, які вядзе да хуткай ліквідацыі дыктатуры і пракладае шлях да інтэграцыі Беларусі ў Эўрапейскую супольнасьць.

КІРУНКІ ПРАЦЫ І СТРАТЭГІЯ

Дасягненьне пазначаных мэтаў Малады Фронт бачыць на шляхох:

— кансалідацыі маладзёвага дэмакратычнага, адраджэнскага ды незалежніцкага руху ў агульнанацыянальным маштабе;

— стымуляваньня незалежніцка-адраджэнскай платформы ў маладзёвым асяродку;

— садзеяньня самарэалізацыі моладзі праз падтрымку маладзёвых адраджэнскіх ініцыятываў па ўсяе краіне.

Малады Фронт ідэалягічна грунтуецца на прынцыпах Праграмы БНФ "Адраджэньне" і рашэньнях V Зьезду БНФ. Тымчасам ён імкнецца злучыцца ў сваім змаганьні й навязаць шчыльнае партнэрства зь беларускімі маладзёвымі арганізацыямі як мага шырэйшага спэктру нацыянальна-дэмакратычнае арыентацыі.

У міжнародным кантэксьце Малады Фронт выступае за аднаўленьне натуральнага, спрадвечнага стану Беларусі як інтэгральнае (неад'емнае) часткі Эўропы і бачыць Беларусь на шляху да поўнага сяброўства ў Эўрапейскіх сыстэмах ды інстытуцыях.

ЗАКЛЮЧЭНЬНЕ

Малады Фронт мусіць стацца дзейсным чыньнікам палітычнага жыцця на Беларусі ў справе абароны здабыткаў незалежнасьці й нацыянальнага адраджэньня, кансалідацыі ды пашырэньня беларускага маладзёвага дэмакратычнага змагання. Малады Фронт ствараецца як ўсебеларускі незалежніцка-адраджэнскі маладзёвы рух, удзельнік нацыянальна-вызвольнага руху Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне".

Рэдакцыя атрымала чарговы нумар часопіса "Беларускія Ведамасьці", які выдаюць у Польшчы Зянон Пазьняк, Галіна Вашчанка і Сяргей Навумчык. Гэты часопіс інфармуе аб падзеях у Беларусі перш за ўсё беларускую дыяспару ў вольным свеце ды польскую грамадскасць. Нягледзячы на тое, што гэты нумар трапіў да нас са спазненнем больш чым у месяц, мы перадрукоўваем сёньня шэраг матэрыялаў, якія, на нашую думку, у сваёй вартасці не састарэлі.

Чарговы наступ на свабоду слова

Лукашэнкаўская, не прызнаная цывілізаваным сьветам, "палата прадстаўнікоў" гатовая прыняць папраўкі да Закона аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі. Вось некаторыя "навацыі" з праекту.

Калі раней Закон не патрабаваў рэгістрацыі выданьня, якое выходзіць накладам менш за 500 асобнікаў, дык цяпер трэба пытацца дазволу ў ведамстве Замяталіна. Пашырана кола падставаў для забароны выданьня. І сярод іх — ужываньне "ненармаванага" моўнага правапісу. Ды прыкладу — па Тарашкевічу — зь мяккім знакам. Менавіта гэткую мову ўжывае большасьць пэрыядычных выданьняў беларускага вызвольнага руху. Зрэшты, цяпер для забароны газэты можна, пры жаданьні, выкарыстаць нават звычайную арфаграфічную памылку, не заўважаную карэктарам. Натуральна, падставай для закрыцьця выданьня будзе і "абраза гонару і годнасьці прэзідэнта" (дарэчы, парлямант" прыняў дзеля гэтага спэцыяльны акт). Прычым асоба або арганізацыя, якіх пазбавяць ліцэнзіі, на працягу двух гадоў нябудуць мець права зарэгістраваць новае пэрыядычнае выданьне.

Жорсткая сыстэма рэгістрацыі ўведзеная для тых, хто друкуе выданьні за мяжой. Распаўсюджваньне ж надрукаваных за мяжой выданьняў без адпаведнай рэгістрацыі разглядаецца як антызаконная дзейнасьць.

Не падлягае сумненьню, што мэта "заканадаўчых папраўак" — паралізаваць магчымасьці незалежнага антылукашэнкаўскага руху, пакінуць палітычных апанэнтаў рэжыму без права голасу.

Але новы "закон" мае і іншыя мэты, чымсьці проста падаўленьне апазіцыі. Уласна, сама гэтая барацьба вядзецца як частка маштабнай і доўгатэрміновай вайны, мэта якой — зьліквідаваць беларускую нацыю. У 30-х гадах, пасьля "рэфармаваньня" беларускай мовы па сталінскім узоры, тысячы прадстаўнікоў нацыянальнай інтэлігенцыі былі зьнішчаныя. Сёньня пракамуністычная і прарасейская ўлада імкнецца зьліквідаваць тыя парасткі нацыянальнага Адраджэньня, што сасьпелі апошнім часам. Вось, дарэчы, прыкметны факт: падпісаны Ельцыным і Лукашэнкам Статут "саюзу" адной са сваіх асноўных мэтаў дэкларуе выкананьне бакамі правоў чалавека і прынцыпаў свабоды слова. Афіцыйная Масква, аднак, ніяк не зрэагавала на новы "закон".

Як жа павінен ставіцца да гэтага "закону" вызвольны беларускі рух? Адказ просты — ігнараваць яго як вынік антыканстытуцыйнай дзейнасьці нелегітымнага парляманту, які парушае міжнародныя прававыя нормы ў дачыненьні да прынцыпу свабоды слова. Натуральна, нейкім выданьням давядзецца друкавацца ў падпольлі, безумоўна, прыйдзецца ствараць нелегальную сыстэму распаўсюджваньня пэрыёдыкі (яна ўжо дзейнічае пры "Беларускіх Ведамасьцях"). Але гэта —звычайныя мэтады змаганьня з акупацыйным рэжымам. І Беларускі Народны Фронт да іх падрыхтаваны.

Сяргей НАВУМЧЫК.

ПА СТАРОНКАХ БЕЛАРУСКАГА ЗАМЕЖНАГА ДРУКУ

Спланаваныя ўдары

Калі акупанты займаюць горад, ствараецца камэндатура, рэквізуюцца будынкі і жыльлёвы фонд для патрэбаў рэжыму (школы пад казармы, грамадзкія будынкі пад акупацыйную адміністрацыю і г. д.) Так рабілі бальшавікі ў 1917 і 1940 гадах, фашысты ў 1941-м. Гэта робяць цяпер расейскія кадэбісты ў Менску. Але ў новых акупантаў галоўны стымул экспрапрыяцыі — хцівасьць, прагнасьць да грошай, да ўзбагачэньня.

1-га ліпеня гэтага года Лукашэнка выдаў чарговае распраджэньне аб экспрапрыяцыі нерухомай уласнасьці. Забраны вядомы Дом літаратара (агульная ўласнасьць Саюзу Пісьменьнікаў Беларусі) Дом настаўніка, Дом тэхнічнай творчасьці моладзі, Рэспубліканская станцыя юных тэхнікаў, Спартова-культурны Цэнтр МВАВТ, працягваецца націск на Беларускі гуманітарны ліцэй (аддзіную ў Менску беларускамоўную сярэднюю навучальную ўстанову). Будынак сярэдняй школы N 41 зьбіраюцца перадаць пад міліцэйскія казармы (школа ліквідуецца, вучняў разганяюць).

13 ліпеня 1997 года Сойм Беларускага Народнага Фронта разглядаў гэтыя факты на сваім паседжаньні. Сойм адзначыў, што "адбываецца беспрэцэдэнтная нават для лукашэнкаўскага рэжыму акцыя зьнішчэньня адукацыйных, выхаваўчых, культурных установаў. Наносіцца спланаваны ўдар па такіх важных для беларускай культуры, для духоўнага дабрабыту і пэрспэктывы беларускай нацыі асяродках, як Беларускі гуманітарны ліцэй — кузьня нацыянальна сьведамых кадраў, і Дом літаратара з Саюзам пісьменьнікаў, дзе, нягледзячы на ўціск, працягваецца беларускае культурнае жыцьцё.

Удар нездарма наносіцца ў сярэдзіне лета: у гэты час цяжэй сабрацца бацькам ліцэістаў і школьнікаў, пэдагогам, грамадзкасьці, каб абараніць сваіх дзяцей, сваю культуру ад замаху улады. БНФ заклікае беларускае настаўніцтва, бацькоўскі актыў, прафсаюзы пэдагогаў, творчую інтэлігенцыю краіны сказаць нарэшце цьвёрдае слова пратэсту. Заклікаем міжнародную супольнасьць падтрымаць барацьбу беларускай грамадзкасьці за правы дзяцей і роднай культуры".

П.З.

Бяз тэрміну даўнасьці

У Польшчы доўжыцца судовы працэс над спраўцамі злачынства, удзельнікамі спэцыяльнага аддзелу міліцыі, якія ў 1981 годзе па загаду начальства стралялі ў бастуючых шахцёраў Сьлёнска (Сілезіі). 15 гадоў назад яны адкрылі прыцэльны агонь з аўтаматаў па людзях і забілі дзевяць чалавек. Цяпер яны на лаве падсудных разам са сваімі начальнікамі. Абвінаваўцы і грамадзкасьць зьвяртаюць увагу на паводзіны падсудных: ніякага пакаяньня і скрухі — дэманстратыўна ў час суда чытаюць газэты, жартуюць, сьпяць. Перад людзьмі на відавоку апынуліся вышкаленыя, скончаныя каты, навучаныя толькі забіваць. Праз 15 гадоў яны не пазьбегнулі суда. Не пазьбегнуць і пакараньня.

М.В.

Нельга знішчыць нацыянальную ідэю

На апошняй соймавай канферэнцыі БНФ абмяркоўвалася пытанне "Беларуская нацыянальная ідэя і шляхі яе рэалізацыі". Узнятая праблема вельмі актуальная. Пра гэта сведчыць тое, што апошнім часам прадстаўнікі многіх дэмакратычных партыяў Беларусі выказвалі думку пра неабходнасць знайсці агульны грунт для канструктыўнага аб'яднання антылукашэнкаўскіх сіл, добра разумеючы, што аднаго негатыўнага стаўлення да дыктатарскага рэжыму недастаткова для забеспячэння перамогі дэмакратыі ў нашай краіне.

Усё больш людзей і, асабліва, моладзь разумее, што нацыяналізм — гэта і патрыятызм —любоў да сваёй Бацькаўшчыны, гэта і яснае разуменне агульнасці жыццёвых інтарэсаў — эканамічных, палітычных і сацыяльных — усяго насельніцтва Беларусі, незалежна ад этнічнага паходжання, рэлігійнай прыналежнасці і палітычных поглядаў. Таму нацыяналісты — найбольш паслядоўныя прыхільнікі і абаронцы суверэнітэта краіны. Яе самастойнасці ў любых дзяржаўных праявах. А гэта ўжо зразумелы тэзіс, які мае шмат прыхільнікаў у Беларусі.

Таму на канферэнцыю ў якасці дакладчыкаў былі запрошаны вядомыя ідэолагі іншых партыяў, што стаяць на грунце беларускай незалежнасці Першым рабіў даклад праф. **М.І.Крукоўскі** — адзін з лідэраў хрысціянска-дэмакратычнай партыі. Прафесійны філосаф Крукоўскі засярodзіў сваю увагу на прабдеме ўзаемаадносінаў асобы і грамадства. Ён адзначыў непрымальнасць для беларускага менталітэту а ні скрайняга індывідуалізму, які прапагандуецца амерыканскім кінамастацтвам, а ні гранічнага калектывізму, характэрнага для савецкага сацыялізму, калі асоба пераўтваралася ў "вінцік" дзяржаўнага механізму.

І разам з тым, крах гэтай ідэалогіі ўтварыў духоўны вакуум у грамадстве. Адсутнасцю натхняючай і аб'ядноўваючай людзей ідэі праф. Крукоўскі тлумачыць вядомыя выпадкі "рэваншу" камуністаў у некаторых постакамуністычных краінах. На яго думку залішне моцны акцэнт на эканамічныя цяжкасці пераходнага перыяду, замкнёнасць на праблеме страўніка — гэта чорна-белае ўспрыняцце рэчаіснасці. Неабходны ідэалізм, і, нават, рамантызм. Нашаму грамадству для яго нармальнага духоўнага функцыянавання патрэбны высокія ідэалы. Камуністы гэта разумелі. Таму шмат чаго яны запазычылі з хрысціянства. Праф. Крукоўскі нават назваў марксізм хрысціянскай ерассю. Ён заклікаў вярнуцца да традыцыйных культурных каштоўнасцей нашага народа, пабудаваных на хрысціянскай маралі. І папярэдзіў пазбягаць памылак расійскага кшталту, калі расійская нацыянальная ідэя зводзіцца фактычна да "чынгізханаўскага цэнтралізму".

Потым слова ўзяў прафесар **А.Грыцкевіч.** Наш самы аўтарытэтны гісторык разгледзіў беларускую нацыянальную ідэю як ідэю палітычную. Згадаўшы пра ранейшыя дыскусіі аб беларускай геапалітыцы і пра велізарны ўплыў на Беларусь падзей у суседніх больш моцных дзяржавах, ён перайшоў да аналізу працэса выспявання ідэі беларускай незалежнай дзяржаўнасці ў пачатку XX ст. Абвешчанне БНР стала рашаючым крокам у фарміраванні беларускай нацыянальнай ідэі. Праф. А.Грыцкевіч асабліва акцэнтаваў увагу на легітымнасці абвешчанай 25 сакавіка 1918 г. беларускай дзяржавы, якая вынікала як з глыбінь гісторыі, так і з цалкам дэмакратычнага характару яе аднаўлення. Сіла гэтай ідэі была такою, што ў цэлым гвалтоўны рэжым бальшавікоў мусіў лічыцца з ёю. Таму стварэнне БССР ў значнай ступені абавязана абвешчанню БНР. Беларуская нацыянальная ідэя, як ідэя палітычная, існавала да канца 20-х гадоў і пачала адраджацца ў 1990 г. Абранне палітычнага стаўленніка ВПК і КПБ А.Лукашэнкі прэзідэнтам Беларусі ізноў паставіла яе пад пагрозу.

Разглядаючы прычыны папулярнасці А.Лукашэнкі праф. Грыцкевіч адзначыў найперш ірацыянальныя элементы грамадскай свядомасці. А таксама тое, што для савецкага беларуса любоў да Радзімы эквівалентна павазе да ўлады і наадварот. Адсюль і вырастае культ асобы А.Лукашэнкі. Аднак ідэя незалежнай дзяржаўнасці, адзін раз сфармуляваная, не можа быць знішчана.

Наступны дакладчык **У.У.Мацкевіч** —член кіраўніцтва АГП і вядомы даследчык гуманітарных тэхналогій, галоўную ўвагу і засяродзіў на праблеме актуалізацыі беларускай нацыянальнай ідэі — яе пераўтварэнні ў факт свядомасці большыні народа. Ва ўласцівай яму антынамічнай манеры ён сутыкнуў два ўзаемавыключальныя тэзіса. З аднаго боку, ён сфармуляваў мэту: "не толькі гаварыць, але і думаць па беларуску", разумеючы пад гэтым поўнае інтэлектуальнае вызваленне ад комплексу залежнасці ад іншай культуры. Падмацоўваючы права на самастойнае мысленне, У.Мацкевіч нагадаў прысутным, што Маскоўскае княства запазычала імперскую ідэю ў Літвы, а не наадварот. Але тут жа ён сфармуляваў пытаннетэзіс: "Ці можа быць беларуская нацыянальная ідэя рускамоўнай?" і даў на яго станоўчы адказ.

Пэўная супярэчлівасць і відавочная палітычная заангажаванасць гэтага тэзіса выклікала ў далейшым палеміку, але была ўспрынята фронтаўскай аўдыторыяй даволі спакойна. Паразуменне значна ўзрасло, калі дакладчык прапанаваў у якасці палітычнага грунта для адзінства комплекс ідэй еўрапейскага кансерватызму, у лік каторых уваходзіць і пашана да культурнай традыцыі.

Чацвёрты дакладчык **В.Арцішэўскі** —нам. старшыні Беларускай рэспубліканскай партыі, галоўную частку свайго даклада прысвяціў прапагандзе распрацаванай ім схемы, якая тлумачыць развіццё грамадства як вынік барацьбы і канкурэнцыі трох класаў — уласнікаў, працоўных і бюрактарыі. Толькі ў канцы ён падышоў да найбольш цікавага —месца нацыі, нацыянальнай ідэі ў сучаснай інфармацыйна-тэхналагічнай цывілізацыі і зрабіў вывад, што нацыянальная дзяржаўнасць ёсць галоўны элемент сусветнай супольнасці, які гарантуе яе ўстойлівасць і развіццё.

Апошнім даклад рабіў вядомы палітолаг і сацыёлаг **Уладзімір Падгол.** Вельмі экспрэсіўна і гранічна выразна ён сфармуляваў галоўную тэму —тэхналогія прадухілення ліквідацыі незалежнасці Беларусі. Зазначыўшы, што для пераважнай большасці насельніцтва галоўным механізмам, які рэгулюе стасункі чалавека са знешнім светам, з'яўляецца ірацыянальная вера і што за гады камуністычнай улады савецкі чалавек прызвычаіўся кіравацца пачуццямі, а не розумам, У.Падгол перайшоў да распрацаванай ім тэхналогіі "дэідэалізацыі". Пад гэтым тэрмінам ён разумее набор сродкаў разбурання неусведамляемай чалавекам любові да прэзідэнта А.Лукашэнкі. Гэтая тэхналогія грунтуецца на ўздзеянні на ўсе чатыры ўзроўні сацыяльнай псіхалогіі — біялагічна неўсведамляемы, біялагічна ўсведамляемы, разумовы і ідэальны.

Адкрыццё У.Падгола ў тым, што ён заўважыў і прааналізаваў тыя сродкі афіцыйнай прапаганды, якія ўздзейнічаюць на біялагічны неўсвядамляемы ўзровень псіхікі чалавека, якія бездоказна і беспадстаўна звязваюць імідж прэзідэнта з такімі інстынктамі як імкненне выжыць, а яго ворагаў — са страхам смерці. Разбурыць гэты ірацыянальны стэрыятып можна, калі контрпрапанада будзе паслядоўна даводзіць веру ў ідэала да абсурду, перабольшваючы ягоныя магчымасці і распальваючы падсвядомае імкненне да біялагічнага зліцця з ідэалам. Але паралельна тая ж прапаганда павінна міжволі замацоўваць у свядомасці людзей жыццёдзейную сувязь паміж каштоўнасцямі свабоды і дзяржаўнай незалежнасці і асабістымі памкненнямі кожнага індывіда да біялагічнага выжывання.

На думку У.Падгола дэмакратычныя партыі да сённяшняга дня ігнаруюць гэтую асаблівасць чалавечай псіхікі і нашай савецкай мінуўшчыны. Таму прапагандысцкі акцэнт на рацыянальных разумовых доказах неэфектыўнасці і неканструктыўнасці палітыкі А.Лукашэнкі не дае плёну. Дакладчык прапанаваў дапоўніць прапаганду нацыянальнай ідэі лозунгам "Наш дом —Беларусь", у якім на яго думку як раз і ўтрымлівалася сувязь паміж індывідуальным імкненнем жывой істоты выжыць і сацыяльнымі каштоўнасцямі, якія сканцэнтраваны ў нацыянальнай ідэі і якая ў сутнасці сваёй і ёсць ідэяй нацыянальнага выжывання. Выжывання таго культурніцкага і генетычнага стэрэатыпу, да якога належым усе мы, беларусы.

СОЙМАВАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ БНФ

Як даклад У.Падогла, так і астатнія выклікалі шмат пытанняў і палемічных заўваг. Аспрэчваліся ці дапаўняліся асобныя тэзісы, як, напрыклад, тэзіс аб рускамоўным беларускім нацыяналізме. Ці стратэгія дэідэалізацыі, пабудаваная на перабольшванні ірацыянальных чаканняў электарата. У дыскусіі прынялі ўдзел Ю.Хадыка, У.Мацкевіч, П.Майсеня, С.Суднік, Г.Банкевіч, М.Крукоўскі, П.Баршчэўскі, У.Падгол, А.Кавалец, Г.Сокалаў-Кубэй.

Канферэнцыя прадэманстравала, якой разгалінованай і шматбаковай зьяўляецца нацыянальная ідэя. Таму было прынята рашэнне правесці наступную канферэнцыю ў кастрычніку і вынесці на абмеркаванне праблему "Асаблівасці беларускай нацыянальнай ідэі". Гэта азначае паспрабаваць зразумець, чым мы, беларусы, адрозніваемся ад сваіх суседзяў і ў чым прычына гэтай розначасці.

Ю.ХАДЫКА,
нам. старшыні БНФ, прафесар.

БЛІЗКАЯ ГІСТОРЫЯ

“Рабілі ўсё каб здзівіць свет...”

У канцы 20-х — пачатку 30-х гадоў на абшарах былога СССР усталяваўся таталітарны рэжым. Змагаліся з іншадумцамі. Не толькі ў камуністычнай партыі, а наогул. Каралі вельмі балюча — звальнялі з працы. Улічваючы ўсеагульнае цяжкае матэрыяльнае становішча жыхарства, гэта было жорсткае пакаранне. За якія словы і погляды пакутвалі людзі? Прывядзем факты з Магілёўскага архіва і Нацыянальнага архіва Беларусі.

У Магілёве працаваў прафесар Фінаменаў М.Я., які нават у 1931-м годзе ўзначальваў Магілёўскае бюро секцыі навуковых працаўнікоў. У тым жа годзе ён быў абвінавачаны ў тым, што праводзіў старую акадэмічную школу ў краязнаўстве, даводзіў, што Кастрычніцкая рэвалюцыя пагоршыла стан бедняка і сярэдняка, не змяніла сацыяльную структуру вёскі, параўноўваў стан сялян з часам вызвалення ад прыгону. Фінаменава М.Я. "як працаўніка з яўна меньшавіцка-кандрацьеўскай канцэпцыяй" звольнілі з працы ў 1932-м годзе.

Дацэнта педінстытута Ярашэўскага звольнілі за правядзенне варожай ідэалогіі: "ён сцвярджаў, што яго погляды асноўваюцца на філасофіі Платона". Прафесара Мушастага Н.Н. звольнілі за тое, што не з партыйных пазіцый выкладаў палітэканомію, і за антысемітызм. Ён на кансультацыі сказаў: "Не будзь хітрым, як яўрэй". Другому выкладчыку дасталося тое ж за дрэнныя адносіны да пралетарскага студэнцтва. Сказаў наконт дрэнных ведаў студэнтаў: "Толькі месца займаеце".

Падобнае паляванне за людзьмі вялося і ў іншых гарадах Беларусі. У 1932-м годзе ў г. Гомелі падставамі да звальнення настаўнікаў школ зьявіліся наступныя выказванні:

Настаўніца Курзава: "узяліся за калектывізацыю незразумелыя людзі і вось давядуць краіну да контррэвалюцыі, робяць усё, каб здзівіць свет, а выходзіць на пасьмешышча, тое самае будзе з палітэхнізацыяй і індустрыялізацыяй".

Наконт склікання сходу пратэсту супраць промпартыі настаўнік Вечар заявіў: "Калі ўжо скончацца ўсе гэтыя сходы і паседжанні", а ў адказ пачуў: "Нічога не зробіш, трэба цягнуць лямку".

Настаўніца 3-й школы заявіла, што "памёр бацька і не даюць яго пахаваць па-людску, але ж мы ноччу звязём яго, паклічам папа і захаваем".

Настаўнік Абалонскі казаў вучням: "цукру прадаюць зараз па невялічкім цэнам таму, што Амерыка не прыняла 4 параходы цукру, пагэтаму яго вярнулі і прадаюць, а мы народ такі, што ўсё з'ядзім".

Вікалаева сцвярджала: "у якім-та горадзе ўзбунтаваліся рабочыя фабрыкі, толькі Савецкая ўлада гэта скрывае, бо баіцца гаварыць аб гэтым праўду". Яна ж, прагледзеўшы п'есу яўрэйскай трупы, заявіла: "мне гэту жыдоўскую мову надаела слухаць на кірмашы".

Настаўнік Сцепанцоў гаварыў: "польская нацыя благародная і таму дысцыпліна ў польскай школе вышэй ад іншых." Наконт адкрыцця адной з устаноў: "наўрад ці будуць добрыя кіраўнікі — усе з сялян".

Настаўніка Пшеляскоўскага звольнілі за тое, што наведваў касцёл.

Фактаў значна болей. Людзей звальнялі з "воўчым білетам". Іх нідзе не хацелі браць на працу. Па краіне распаўсюджвалася ўсеагульнае маўчанне і адабрэнне. Толькі дома, шэптам, казалі тое, што думалі. Менавіта гэтым можна патлумачыць дзеянні дзяцей — вучняў школ. У Магілёве: кіданне венікаў і ануч у партрэты Леніна і Калініна, выкрыкі "Няхай падохнуць усе піянеры". У адной з школ Лупалаўскага раёна вучні пры правядзенні размовы аб Леніне казалі наступнае: "Ленин мне ничего не дал," "Если бы был у меня портрет Ленина, я бы его сжёг", "Раньше были буржуи, теперь есть новые, ничего не делают, а получают жалование" і г.д. Дзеці чулі гэта ад бацькоў і, ня думаючы аб наступствах, казалі. Каралі дзетак і бацькоў. Так у канцы 20-х і пачатку 30-х распраўляліся з іншадумцамі.

Ігар ПУШКІН,
гісторык

Паэтычная гасцёўня Тыднёвіка

Пакуль частка нашых таленавітых чытачоў не спяшаецца даслаць свае вершы да нас, ТМ прапануе "сваю" падборку твораў, якія нам вельмі спадабаліся. Спадзяёмся, што наступную нізку вершаў нам удасца скласці выключна з твораў мясцовых паэтаў. Чакаем.

Юрась ПАЦЮПА

Самота

Я іду сусьветы самотнай хадой,
дзе па мне застаецца — самота,
самота,
і паўсюль сустракаю самоту
з бядой,
і сьляды зацякаюць чырвонай
лістотай.
Спачувае душа на Хрыстовым
крыжы,
што вузлом назаўсёды зьвязаўся
з дарогай —
ці на дрэве зімой ліст апошні
дрыжыць,
ці агонь над магілаю постацьцю
дрогкай?
Надараецца хвіля — праз попел-
туман
праступаюць спакойна то твары,
то рэчы,
я бяз веры шапчу анікому:
паглянь! —
аніхто нематой адгукаецца
вешчай.
А калі адхінаю сутоньне
з вачэй —
паўстаюць, як сьцяна, лес
і хмары і хаты,
і, бяз ліку, маленькія рэчы
людзей,
і вялікі прасьцяг, думкай Бога
працяты.
І тады я кажу: розум мой не
ў ва мне,
аж датуль я жыву, пакуль маю
самоту,
гэта толькі прагал, а за ім нечый
сьнег,
аніякі, пусты, некрануты
і цнотны.
Можа ён гэтак вабіць, вядзе праз
гады,
як вандроўніка тога над морам
пяяньне?
Гэта ссохлыя хвалі памерлай
вады,
гэта ценяў травы без вятроў
калыханьне.

***

О Божа! Якою салодкай пакутай
у кожнага ў сэрцы маўклівая
восень!
Прачнешся аднойчы зьдзіўлёна:
як пуста
ў прыродзе, як вусьцішна,
млосна!
А нехта — гартае сваю
канцылярскую кнігу,
а нехта глытае пігулькі і просіць
палёгкі,
а бома павольна ў тумане, так, нібы
даўнейшай парою слабыя пялёсткі.
Штодзень пад нагамі дрыгвою
зыбучай
падманлівы ходнік, каменная выспа,
апошні прытулак, адкуль нашы
душы
няўхільна зьнікаюць, шукаючы
выйсьця.
Ступнямі, як быццам з садранаю
скурай,
намацваю лісьце, калюгі,
прадоньне...
Як рыба на беразе дыхаю — скора
спаймаю няўлоўнасьць, пустэчу
прыпомню.
...На кухні гавораць нажы
па-нямецку,
патэльня — па-польску: ніхто
не зьнікае,
і душы, і сьцены, і ўсё тут на месцы,
а восень... Ах, восень няўхільна
мінае.

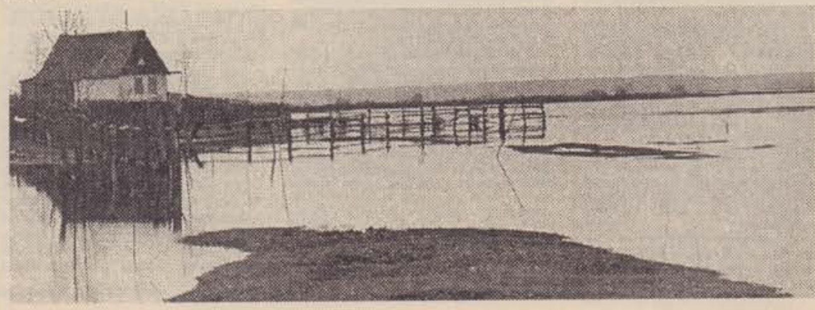
***

Толькі ўзыдзе сонца над лясамі,
каб ізноў сагрэць зямлю сырую —
у высокім каталіцкім Храме
я цябе навечна пацалую.
Будуць слухаць ледзяные сьвечкі
месяцовае сьвятло аргана,
а малітва строгая асьвенціць
нашае паганскае каханьне.
І крыжы лязом кранацьме промень,
хлыне дзень праз воскавыя сьцены,
крок прыпынім у яго палоне
мы, узрушана і багавейна.
Нам пакуль няведамы пакуты,
ашчаджаюць нас маўчаньнем лікі,
у цяжкое золата закуты,
у агнёх трывожлівых, шматлікіх.
Ды зямля сырая просіць плуга,
мовіць звон на бітву за Радзіму
выпраўляцца ў дальнюю дарогу,
дзе загінуць і ня ўбачыць сына.

Ларыса ГЕНІЮШ

Нішто так ня міла

Нішто так ня міла, як хатні агонь,
што сэрца астылае грэе.
Нішто так няміла, як родны загон,
што сам калісь хлебам засеяў.
Нішто так няміла, як бацькавы кут,
як гул калаўроткаў у вечар;
як гоман вясёлы цапоў на таку,
як дзедава казка ля печы...
Нішто так няміла, як песьні у нас,
як прадзедаў сівы абычай,
аквечаны ў покуці Божы абраз
і Маці Сьвятое аблічча.
Як мілы, вясёлы дыван на
краснох,
што тчэ у задуме дзяўчына —
румянцца шчокі манлівай вясной,
а рукі — як бель палатнінаў!
Пагляне, а вочы — як возера
дно! —
магло б у іх сэрца ўтапіцца,
запутацца ў косы, што русым
прадном
на плечы сплываюць крыніцай.
Нішто так няміла, як шнур нашых
хат,
гасьцінныя нашы парогі,
і вербы, што сталі зялёныя ў рад
ля стрункай, далёкай дарогі.
Нішто так няміла, як сівы курган,
як славы мінулай ўспаміны;
калі не шкадуюць нам ворагі
ран —
пацешаць ў цяжкую хвіліну.
Нішто так няміла, як родны наш
сьцяг,
як нашы дзядоўскія гоні;
нішто так няміла, як тое дзіця,
што сэрцам вітае Пагоню!
Нішто так няміла, як чыны братоў,
ахвярным акрылены ўздымам;
нішто так няміла, як моладзь
ў радох,
як нашы байцы за Радзіму!

Тэст на эрудыцыю

Геаграфія

1. Колькі беларусаў жыве зараз у сьвеце?
2. Самая высокая ў Беларусі гара?
3. Чаго ў Беларусі болей — азёраў ці рэк?
4. Колькі магістральных трубаправодаў пракладзена праз Беларусь на Захад?
5. Як па-беларуску завуцца "Брест, Гродно, Минск, Гомель"?
6. Зь якой дзяржавай Беларусь мае найдаўжэйшую мяжу?
7. Адкуль родам В.Быкаў, Р.Барадулін, С.Законьнікаў?
8. Дзе ў Беларусі знойдзена радовішча бурштыну?
9. Вялікае Княства Літоўскае —дзяржава "ад мора да мора". Назавіце гэтыя моры.
10. Якія землі Беларусі апынуліся па-за межамі РБ?

Рэдактар Генадзь СУДНІК

Інфармацыйна-аналітычная газета, заснаваная Магілёўскай гарадской асацыяцыяй "КОЛА СЯБРОЎ".

Зарэгістравана ў Дзяржкамітэце Рэспублікі Беларусь па друку за № 831.

Газета выходзіць па пятніцах, пераважна на беларускай мове..

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 212030 г. Магілёў, вул. Першамайская, 6-22.

ТЭЛЕФОНЫ: 31-04-15, 22-97-82

Газета набрана і надрукавана афсетным спосабам у Магілёўскай абласной друкарні імя Я.М.Свярдлова. Зак. 20. Тыраж 2100 асобнікаў.